

Illustreret Tidende.

Den indirekte anklage -

Som apropos til artiklen om »smugskoler«, bringer vi en anmeldelse fra Illustreret Tidende fra 1868.

Den giver et billede af det fattige København, samtidigt som den demonstrerer, at det i daltidens i øvrigt ganske borgerlige organ, var muligt at udtrykke en social holdning.

At vi i dag har en opfattelse af Illustreret Tidende som folkelig, vil de fleste efter gennemlæsningen af denne anmeldelse anse for en misforståelse. Sætningerne er ikke blot lange, de er indviklede. Præcision er kommet før enkelthed. Men den anmeldte bogs indirekte anklage lykkedes det ikke desto mindre anmelderen at transformere til en ganske direkte.

Dermed giver vi ordet til den os ukendte I.C.M.

- »Om de Fattiges Vilkaar paa Christianshavn«, saaledes er Titlen paa en Beretning, som Bestyrelsen for Kjøbenhavns Understøttelsesforening, hvis ædle Opgave det er, at bekæmpe Fattigdommen i et af Hovedstadens fattigste Kvarterer, for nogen Tid siden har udgivet.

Dette Skrift fortjener den alvorligste Opmærksomhed; den Humanitet og den Medfølelse for de Ulykkelige, der er Drivfjeden til en med saa stor Opofrelse forbunden Gjerning, som det i

Virkeligheden er at trænge ind i Elendighedens Boliger, afpræger sig ogsaa i den hele Fremstilling, der fri for enhver Overdrivelse bærer Sandhedens umiskjændelige Stempel.

Foreningens Øiemed er ikke blot at forskaffe de Fattige en øieblikkelig Lettelse, men derimod gennem en saa udstrakt Berørelse med dem som muligt at studere deres Forhold, grandske efter Fattigdommens Aarsager og de bedste Hjælpe midler mod den, samtidig med at give de Trængende den Haandsrækning, som Foreningens Kræfter mægte.

Beskrivelsen

I en vis Henseende ere disse Kræfter kun meget ringe, da 12 til 1500 Rigsdaler er den hele Kapital, som haves til Raadighed i et Kvarter, beboet af noget over 14.000 Mennesker, om hvilke man vistnok til sin store Forfærdelse vil erfare:

»At det er ikke mindst hvert tredje Menneske, som lever mere eller mindre af fremmed Hjælp, men det bliver snarere hverand.«

Ere Pengemidlerne imidlertid kun ringe, udretter Foreningen dog meget i en anden Henseende, idet den ved Hjælp af 60 til 70 opoffrende Mænd og Kvinder staaer i stadig Forbindelse med de Fattige og trænger ind for at raade, trøste og vei-

lede i de Boliger, hvor den Bemidlede saa sjældent vover sig hen.

Støttet paa den saaledes høstede Erfaring løfter Beretningen uden Betænkning det Slør, der dækker Samfundets forfærdelige Skyggesider for saa Manges Blik, og hvadenten vi henføres til det af Københavns Fattigbestyrelses indrettede Søkvesthuus, der tidligere har været en Bolig for Tugthuusfanger, men som nu er et Asyl for Huusvilde, »og hvor det er sørgeligt men sandt, at den første Klasse af Beboere havde det ulige bedre end den sidste«, eller vi føres ind i de Leiligheder, hvor have-syge Værter ubarmhjertigt exploitere de Fattige, »hvor Lyset er Halvmørke midt paa Dagen, hvor Luften er Stank, hvor Kakkellov giver Røg istedetfor Varme, hvor Loftet og Væggene kappes i Forrevenhed og Smuds, hvor Gulvet har store Huller, medens det vrimer med Utøj ud af alle Sprækker«, møder man overalt den samme menneskelige Elendighed, medens Lyssiden i det sørgelige Maleri dog er den rørende Hjelpsomhed, som de Fattige indbyrdes vise hinanden og hvorpaa det her omtalte Skrift indeholder saamange Beviser.

Anklagen

Men medens Beretningen indeholder en frimodig Skildring af Forholdene, er Frygten for at rette selv de svageste Angreb paa Nogen høist paa-faldende. Om det af Fattigbestyrelsen indrettede Søkvesthus hedder det rigtignok:

»Det er ganske vist ikke for strengt at sige: Det har gjort de Slette blandt de Fattige endnu slettere, og det har fordærvet mangfoldige af dem, der ikke vare fordærvede, før de bleve Beboere af Søkvesthuset; det har gjort de Dovne endnu downere, de Ureenlige endnu ureenligere, det har uds lukket ethvert Haab om og enhver Stræben efter Opreisning hos mange, der havde kunnet opreises, men nu have lært at leve et Slags Zigeunerliv, der ikke spilder en eneste Tanke paa den Dag imorgen, naar man kun, ligegyldigt paa hvilken Maade bliver møt idag.«

Hvor centnertung den indirekte Anklage, der ligger i disse Ord, end er, har derimod Beretningens Forfatter med en mærkelig Resignation søgt at undgaae enhver personlig Polemik; han lader Ingen bære Ansvar for den sørgelige Tingenes Tilstand, som han med saa stor Dygtighed beskriver og som vel at mærke ikke er synderlig bedre i andre af Fattige beboede Kvarterer i København, hvilket de offentliggjorte Resultater af en foreløbig Undersøgelse i et enkelt Sogn desværre alt tilstrækkeligt havde godtgjort.

Han undersøger ikke, om den hele Fattigforsørgelse ikke maa være utilfredsstillende, naar For-

holdene kunne udvikle sig paa en saa faretruende Maade. Han antyder kun svagt, at en Classification af de Fattige, saaledes at de under Fattigpolitiet hørende Individuer adskilles fra dem, der kun behøve en øieblikkelig Hjelp for atter at blive selverhvervende, og at de forebyggende Forholdsregler, der skulde forhindre et Onde, der vel aldrig fuldstændig kan udryddes, fra at gribe om sig, indtil man tilsidst ikke kan blive Herre derover, ene og alene ere heldbringende, og at alt Andet, hvad der gjøres for de Fattige, kun vil Palliativmidler. Men den her omtalte Beretning kæmper heller ikke for en Reorganisation af vor Fattigforsørgelse. Den giver kun en gribende Skildring af Tilstanden, medens den dog ved at gjøre det, leverer det mest uforkastelige Beviis for Reformens bydende Nødvendighed, som endnu er meddelt af Nogen. Det er altsaa ingen Anke imod det christianshavnske Understøttelsesselskab, vi her fremsætte. Det vil kun optræde reformatorisk ved Exemples Magt, og vi haabe, at den velhavende Samfundsklasse vil sætte det istand til i endnu større Omfang at løse sin høisindede Opgave: At slaae en Bro over den dybe Kløft, der findes mellem de Velhavende og de Fattige, og søge at vække de Fattiges Selvfølelse, Selvstændighed og Mod først og fremmest ved levende Deeltagelse og dernæst ved materiel Hjelp.

